

Idem.

Indulgentia a, quae ab uno vel pluribus Episcopis in Ecclesiarum dedicationibus, vel aliis quibuscunque casibus conceduntur, vires non obtinent b, si statutum ex- cesserint Concilii generalis.

TITULUS XI. DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS, SUSPENSIONIS, ET INTERDICTI.

CAP. I.

Judex, qui excommunicat, suspendit, vel interdicat, in scrip- tis hoc faciat, & causam conscribat, & requisitus exemplum sententiae tradat intra mensem. Qui contra fecerit, per men- sem ab ingressu Ecclesiae & divinis est suspensus: & relaxa- bitur illa sententia per superiorem absque difficultate, & con- demnabitur lator in expensis, & alias poena condigna. Si sic suspensi celebrant ut prius, sunt irregulares: nec absoluntur ab alio quam a Papa. h. d. Joan. Andr.

Innocentius IV. in Concilio Lugdun.

(an. 1245.)

Cum c medicinalis sit excommunicatio, non mortalis, disciplinans, non eradicans, dum tamen is, in quam lata fuerit, non contemnat, caute provideat Judex Ecclesiasticus, ut in ea ferenda ostendat se prosequi, quod corrigentis fuerit d, & medentis. Quisquis igitur excom- municat, excommunicationem in scriptis proferat, & cau- sam excommunicationis expresse conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum vero hujusmodi scripturae teneatur tradere intra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel literas testimoniales confici sigillo authentico consignatas. Si quis autem Judicum hu- jusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem unum ab ingressu Ecclesiae e, & divinis officiis noverit se suspensum. Superior vero, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans f, lato- rem excommunicato ad expensas, & omne interesse con- demnet, & alias puniat animadversione condigna, ut po- na docente discant Judices, quam grave sit excommuni- cationum sententias sine maturitate debita fulminare. Et haec eadem in suspensionis, & interdicti sententis volu- mus observari. Caveant autem Ecclesiarum Praelati, & Judices universi, ne praedictam poenam suspensionis incur- rant: quoniam si contingeret eos sic suspensos divina of- ficia exequi sicut prius, irregularitatem non effugient juxta canonicas sanctiones: super qua non nisi per sum- mum Pontificem poterit dispensari.

CAP. II.

Qui petit absolvi ad cautelam, docens excommunicationis sententiam in se latam esse nullam, absolvetur cujuscunque contradictione non obstante: nisi dicatur, & probetur intra octo dies excommunicatus pro manifesta offensa. Qui probat se excommunicatum post appellationem, probatione pendente in judiciis evitabitur, extra judicium vero non. h. d. Joan. Andr.

a Vide B. Thom. in questionibus additis ad 3. part. q. 26. art. 3. b Vide l. jurjurandum quod ex conventionem. §. 1. ff. de jurejur. & l. falsus. ff. quod cum sal. tu. Font. c Vid. Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 3. & cur excommunicatio dicatur medicinalis, luculenter docet Joannes Rossensis adversus Lutherum, art. 6. & Covarruvias in cap. alma mater. de sentent. excomm. l. 6. in init. d al. est. e Nota hic ex mente Dominici, quod non poterit domi in oratorio celebrare. Font. f Vid. l. prolatam. C. de sent. & inter. omn. jud. Font.

Idem in eodem.

Solet a a nonnullis in dubium revocari, an cum aliquis per superiorem absolvi postulat ad cautelam, dum in se latam excommunicationis sententiam asserit esse nul- lam, sine contradictionis obstaculo munus ei debeat absolu- tionis impendi? Et an ante absolutionem hujusmodi is, qui se offert in judicio probaturum se post appellationem legitimam excommunicatione innodatum, vel intolerabi- lem errorem in sententia fuisse patenter expressum, sit in caeteris (excepto probationis illius articulo) evitandus? In prima igitur dubitatione sic statuimus observandum, ut petenti absolutio non negetur, quamvis in hoc excom- municator, vel adversarius se opponat: nisi eum excom- municatum pro manifesta dicat offensa. In quo casu ter- minus octo dierum indulgebatur sic dicenti: ut si proba- verit quod opponit, non relaxetur sententia, nisi prius sufficiens praestet emenda, vel competens cautio de pa- tendo juri, si offensa dubia proponatur. In secunda vero quaestione statuimus, ut is, qui ad probandum admittit- tur, pendente probationis articulo, in caeteris, quae ut afor b in judiciis attentaverit, interim eviteretur. Extra judicium vero in officiis, postulationibus, & electionibus, ac aliis legitimis actibus nihilominus admittatur.

CAP. III.

Excommunicatio lata in participantes excommunicatis in locutione, & similibus (canonica monitione non praemissa) non tenet. Joan. Andr.

Idem in eodem.

Statuimus c, ut nullus Judicum participantes cum ex- communicatis ab eo, in locutione & aliis, quibus liga- tur participans excommunicatione minori, ante monitionem canonicam excommunicare majori excommunicatione praesumat: salvo constitutionibus contra illos legitime promulgatis, qui in crimine praesumunt participare damnato. Quod si ex locutione & aliis, quibus participans labitur in minorem, excommunicatus fortius indurescat, poterit Judex post monitionem canonicam hujusmodi participantes consimili damnare censura. Aliter autem in participantes excommunicatio prolata non teneat: & proferentes poenam legitimam poterunt formidare.

CAP. IV.

Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrun sententiam, nisi in sententia sint expressi. h. d. Joa. Andr.

Idem in eodem.

Quia periculosum est Episcopis, & eorum superioribus, propter executionem pontificalis officii, quod frequen- ter incumbit, ut in aliquo casu interdicti, vel suspensio- nis incurran sententiam ipso facto: Nos deliberatione pro- videri duximus statuendum, ut Episcopi & alii superiores Praelati nullius constitutionis occasione, sententiae sive man- dati praedictam incurran sententiam ullatenus ipso jure: nisi in ipsis de Episcopis expressa mentio habeatur.

CAP. V.

Hujus decretalis quinque sunt dicta. Primum, quod Archie- piscopus sententias latas a subditis suorum Suffraganeorum, nisi hoc habeat de consuetudine, non relaxet. Secundum, quod gene- ralis sententia Archiepiscopi ligat tantum subditos. Tertium, quod pro praeteritis vel praesentibus culpis, monitione non praemis- sa, ab eis lata sententia est injusta. Quartum, quod pro futu- ris culpis, vel jam commissis, scilicet nisi satisfactum, excom- municare

a Vide Abb. Felin. & alios in c. Apostolica. text. de excep. ubi multa tradunt de absolutione ad cautelam huc spectantia. b Vi- de Dec. in c. intelleximus extra de judiciis. c De participanti- bus cum excommunicatis, vide c. sicut Apostolo. 21. q. 3. & ibi late Turrecr. & B. Thom. in questionibus additis ad 3. part. q. 23. art. 1. 2. & 3.

municare non debent, nisi mora, culpa, vel offensa, vel alia justa causa subsit. Quintum, quod in universitatem, vel col- legium non feratur excommunicationis sententia, sed in illos, qui culpabiles extiterunt. Joan. Andr.

Idem. a

Romana Ecclesia: [& infra.] Caeterum interdicti, sus- pensionis, vel excommunicationis sententias latas ab officialibus Archidiaconorum, seu quibuslibet aliis juris- dictionem habentibus Suffraganeorum Rhemen. Ecclesiae subditis, Rhemen. Archiepiscopus & ejus Officiales (omi- sis ipsis excommunicatoribus) non relaxent: salva contra- ria super hoc consuetudine, si quam habent. Porro ex- communicationem sententiae a Rhemenfi Archiepiscopo, suisque Officialibus generaliter promulgatae, subjectos ejus- dem jurisdictioni Archiepiscopi tantum ligant. Sed nec in specie nec in genere pro culpis, & offensis praeteritis, vel praesentibus, excommunicationum sententias absque competenti monitione praemissa promulgent, & si contra praesumpserint, injustas noverint esse illas. Caveant etiam, ne tales sententias excommunicationis b, sive specialiter, sive generaliter, in aliquo pro futuris culpis, videlicet si tale quid fecerint, vel etiam pro jam commissis sub hac forma, si de illis intra tale tempus minime satisfac- erint, proferre praesumant: nisi mora in exhibenda satis- factione, vel culpa sine offensa praecesserit, quibus merito ad injungendam satisfactionem hujusmodi, & taliter prohibenda similia indicantur: aut alia rationabilis (quam in ipsis sententiis expriment) causa subsit. In universitatem, vel collegium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus, volentes animarum pericul- um vitare, quod exinde sequi posset, cum nonnunquam contingeret innoxios hujusmodi sententia irretiri: sed in illos duntaxat de collegio, vel universitate, quos culpa- biles esse constiterit, promulgetur.

CAP. VI.

Praelatus contra potentiam temporalem etiam spirituali gladio, scilicet Ecclesiastica censura, se tueri potest. h. d. Joan. Andr.

Idem in eodem. c

Dilecto filio Decano Aurelianensi: [& infra.] Praete- rea cum omnes leges omniaque jura vim vi repelle- re, cunctisque sese defendere permittant, licuit d utique ipsi Decano (si praedictus ballivus eum bonis suis munda- nis injuriose spoliare, vel ea violenter occupare praesumpserit, ut superius est expressum) contra ullius vio- lentiam injuriamque se tueri. Et quoniam adversus ejus- nimiam potentiam sufficiens temporalis defensio sibi forte non aderat, potuit se etiam spiritualiter, gladio vide- licet utendo Ecclesiastico, defendere, ac recurrere propter hoc ad arma spiritualia, quae sunt Ecclesiae propria, & pro suo munimine illis uti: praesertim cum dictus ballivus post latas in eum ab e eodem Decano ex aliis cau- sis excommunicationis sententias (sicut idem Decanus asseruit) ipsum tanquam exinde provocatus, sententiis ipsis contemptis, bonis spoliasset eidem: & propter hoc postmodum ipse Decanus sententiam tulerit interdicti, tanquam spirituali se mucrone defendens contra illius injuriam & violentiam, sibi ab eodem occasione praedicta- rum sententiarum, & in ipsarum contemptum illatam. Et quidem cum liceat cuilibet suo vicino, vel proximo pro repellenda ipsius injuria suum impertiri auxilium:

a Al. ita: Idem in eodem. al. ita: Innocentius quartus in Concilio Lugdunensi. b Didio, excommunicationis, deest in antiquioribus exempl. etiam impressis. c in manuscr. desunt haec duo verba, in eodem. d Vide Dec. in c. cum non ab homine. in primo not. de jud. & in c. significasti. de off. deleg. e Haec verba, ab eodem Decano: desunt in manuscriptoribus. Tom. II.

imo si potest & negligit, videatur injuriantem fovete, ac esse particeps ejus culpae: licuit profecto ipsi Decano pro- prio sibi met subvenire subsidio, & suammet temporalem injuriam sua propria spirituali defensione tueri: sicque utrumque quodammodo gladium & temporalem, & Ec- clesiasticum, alterum videlicet altero adjuvare: maxime quia hi duo gladii consueverunt (exigente necessitate) sibi adinvicem suffragari, & in juvamen alterius subven- tione mutua frequentius exerceri.

CAP. VII.

Excommunicatos a subditis Suffraganeorum Archiepiscopi non possunt absolvere: sed excommunicatos a Suffraganeis, vel Officialibus bene, si ad eos appellatum fuerit. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Venerabilibus: [& infra.] Caeterum Rothomagen. Ar- chiepiscopo, vel ejus Officiali non licet excommuni- catis ab Archidiaconis, vel aliis subditis Suffraganeorum ipsius Archiepiscopi (cum nec excommunicantium, nec excommunicatorum sint Judices) absolutionis beneficium impertiri: excommunicatos autem ab ipsis Suffraganeis, vel eorum Officialibus possunt absolvere, si ab ipsis liti- gantibus ad eos a fuerit provocatum. Neutra vero par- tium appellante, si qua ipsarum per Archiepiscopum, vel ejus Officialem ab excommunicatione contra eam lata pro reliqua postulet se absolvi, vel alias coram eis de parte adversa querimoniam sine appellationis interpositione de- ponat: non est in hoc ab ipsis (cum sui non sint Judi- ces) audienda. Sed si excommunicatus deponat apud eos de Suffraganeo, ut imponatur ei poena, & pro suo inter- esse super injusta excommunicatione querelam, audire utique debent eum: secus autem si conqueratur de ipso, ut relaxetur hujusmodi sententia contra se ab eo pro alio promulgata: quoniam tueri hanc causam non ad ipsum Suffraganeum, sed ad eum, pro quo est sententia lata, spe- ctat. Attamen si Suffraganeus, vel extra judicium pro- fuorum defensione b jurium, vel etiam in judicio ex suo procedens officio c, inquirendo videlicet, vel simile quid agendo, aliquem excommunicet: in hoc casu convenien- dus est ipse Suffraganeus coram Archiepiscopo, vel ejus Officiali: quia ipsius interest defendere causam suam.

Archiepiscopus in casibus, in quibus jurisdictionem habet, ante cognitionem causae absolvit excommunicatum ad peti- tionem partis, vel ex officio, nisi dicatur excommunicatus pro ma- nifesta offensa, vel contumacia: & contumacia praesumpta, & manifesta ponit exempla. h. d. Joan. Andr.

§. 1. Porro Archiepiscopus, vel ejus Officiales excom- municatos a Suffraganeis, semper antequam audire cau- sam incipiant, in casibus, in quibus eis jurisdictio com- petit, juxta Ecclesiae formam debent absolvere: utpote si post diffinitivam fuerit excommunicationis sententia promulgata, & ad eos d fuerit appellatum: ex- ceptis casibus, in quibus jura prohibent post sententiam appellare. Similiter si Suffraganeus extra judicium ex- communicet aliquem pro ejus offensa, vel pro sui de- fensione juris, & super hoc querimoniam ille propo- nat, est ille primitus juxta formam Ecclesiae absolven- dus: nisi Suffraganeus probaturum se offerat, quod pro manifesta offensa excommunicationis eum vinculo in- nodavit. Idem est etiam, si quenquam pro praesumpta contumacia (videlicet quia citatus praesixo sibi ter- mino non comparuit) excommunicatione confringat: N n n quia

a Ampl. in alio casu not. ut per Abbatem in cap. in literis. de off. deleg. ubi vide omnino Decium. b Vide not. in cap. novit. de off. leg. & Innoc. c. ex parte supra de verb. signific. Font. c Vide Innoc. c. humilis. de major. & obedien. Barr. l. 2. ff. de adult. Fontan. d al. ipsos.

quia si sic ligatus, proposita querimonia a petat ab Archiepiscopo se absolvi, five quando Suffraganeus ex suo processit officio, five quando est ad ipsum Archiepiscopum ante sententiam diffinitivam appellatum, & ab adversario proponatur, quod absolvendus non sit, nec pandi ei debeat iudicii aditus, nisi prius expensas restituat, & iudicio sibi exhibeat cautionem: ipseque respondeat, quod recte contumax reputari non debet, pro eo quod in itinere captus, vel etiam alio impedimento detentus in termino comparere nequivit: tunc procius sibi juxta formam Ecclesie beneficium debet absolutio impendi. Secus autem si se contumacem confiteatur, vel alias de contumacia sua constet, quia forte praedixerat in iudicio, quod minime compareret: tunc enim [cum manifesta sit contumacia, & manifesta reputetur offensa] non est ei [nisi primo expensarum satisfactione, ac de stando iudicio praestita cautione] absolutio impendenda. Et hoc ipsum est in similibus observandum: sicut si aliquis ad certum locum citetur, & ille proponat ipsum non esse sibi tutum, & Judex postea in eum (quia non probavit hoc, nec comparuit) sententiam excommunicationis promulget: nam tunc si excommunicatus ipse ad superiorem appellet, & ante omnia se ab eo petat absolvi (cum probare coram eo velit ipsum locum non existere sibi tutum) in hoc est proculdubio audiendus, cum praesumpta solummodo ejus contumacia videatur. Sed si Judex pronuntiasset locum illum esse idoneum, & securum, & ille non comparuisset, ac ideo excommunicasset eundem: ipse postmodum super hoc (nisi post latam interlocutoriam intra decendum provocasset) nullatenus audiri debet.

Excommunicatio lata post appellationem interpositam ex causa probabilis, non statim pronuntiatur nulla: sed fieri potest relaxatio ad cautelam, etiam antequam incipiat de veritate causae cognoscere. Idem si dicatur lata per intolerabilem errorem, & in contrarium error ille probabiliter defendatur. Joan. Andr.

§. 2. Sed si ex causa legitima, seu probabili quis appellet, puta quia locus non est tutus, & post appellationem hujusmodi excommunicatione ligetur, ac deinde constet superiori, quod ad ipsum ex tali causa extitit provocatum: non tamen illico pronunciare debet excommunicationis sententiam fore nullam, sed potest eam ad cautelam juxta formam Ecclesie relaxare.

Si certum est excommunicationem esse justam, fit remissio: si certum est eam injustam, non fit: si est dubium, fieri potest relaxatio, sed honestius est remittere: tenet tamen relaxatio, ubi Archiepiscopus est Judex, licet non fiat remissio. h. d. Joan. Andr.

§. 3. Sane si certum est excommunicationis sententiam esse justam, velut cum propter manifestum excessum est in aliquem promulgata, superior Judex (nisi periculum sit in mora) excommunicatum ad excommunicatorem prorsus remittere debet: nec debet eum absolvi, nisi excommunicator requisitus malitiose illi absolutiois beneficium denegat exhibere. Si vero constet hujusmodi sententiam esse injustam, nequaquam remittendus est ad suum excommunicatorem excommunicatus, sed debet sine difficultate aliqua mox absolvi. Quod si dubitetur, utrum justa sit, vel injusta, superior [nisi excommunicatori deferat] relaxare juxta formam Ecclesie potest illam: quanquam honestius, & convenientius agat, si ei deferat in hoc casu. Ubi autem superiori competit de excommunicatione cognoscere, absolutio, seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet, licet forsitan sit justa: quoniam est contra jus litigatoris, non tamen contra jus constitutionis absolvit.

Archiepiscopus in casibus, in quibus excommunicare potest, si consuetudo habet, emendas pecuniarias exigere potest. h. d. Joan. Andr.

a Per viam supplicationis restitutionis in integrum, appellationis. Dom. Font. b al. fore.

§. 4. Denique a subditis Suffraganeis emendas pecuniarias a potest Archiepiscopus secundum consuetudinem regionis exigere in casibus, in quibus ei licet eos excommunicationis vinculo innodare.

Summatum supra in §. Sed si ex causa, ubi videas.
§. 4. Potest quoque Archiepiscopus beneficium absolutiois juxta formam Ecclesie nonnunquam impendere ad cautelam: utpote si asseritur in excommunicationis sententia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum, id est, aliquid sub vi praeccepti, vel mandati aperte in ea contineri, quod communiter, vel in suo genere est peccatum: veluti si dicat forte aliquis se a Suffraganeo excommunicatum fuisse pro eo, quod eleemosynam pauperi tribuebat, vel quia faciebat aliquid aliud, quod in se bonum est, aut quia non operabatur id, quod suo actu illicitum est, & pravum, & Suffraganeus ipse asserat, quod pro digna, & rationabili causa, vel pro conservanda, vel exequenda justitia hoc illi prohibuisset, vel etiam injunxisset: nam tunc Archiepiscopus ad cautelam absolvi potest eum.

Summatum habes supra in §. Sed si ex causa, ubi vide.
§. 6. Similiter si aliquis proponat se ante diffinitivam sententiam in iudicio, vel extra post appellationem ex causa legitima interpositam, vinculo excommunicationis adstrictum: potest Archiepiscopus, postquam sibi de hoc constiterit (etiam priusquam incipiat de veritate causae appellationis cognoscere) absolutiois illi beneficium ad cautelam juxta formam Ecclesie impertiri.

CA P. VIII.
Judex Ecclesiasticus compellit Judicem laicum repellere excommunicatos ab actibus judiciariis sibi prohibitis. h. d. Jo. Andr.

Alexander IV. (an. 1258.)
Decernimus, ut Judices seculares per censuram Ecclesiasticam ab Ecclesiasticis Judicibus, canonica monitione praemissa, repellere excommunicatos ab agendo, patrocinando, & testificando in suis curiis, & iudiciis compellantur.

CA P. IX.
Non valet excommunicatio lata in participantes, nisi fuerint moniti nominatim. Et canonica monitio dicitur, quae habet dierum intervalla: nisi necessitas facti aliud suadeat. h. d. Joan. Andr.

Gregorius X. in Concilio generali Lugdunen. [an. 1273.]
Constitutionem felicis recordationis Innocentii Papae IV. praedecessoris nostri, quae prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quae solum minorem excommunicationem inducit, monitione canonica non praemissa, majori excommunicatione ligari, decernens promulgatam aliter excommunicationis sententiam non tenere: ad tollendum omnem ambiguitatis scrupulum declarantes decernimus, ita demum esse monitionem canonicam in hoc casu, si aliis rite servatis, eos, qui monentur, exprimat nominatim. Statuimus quoque, ut inter monitiones, quas (ut canonice promulgetur excommunicationis sententia) statuunt jura praemitti, Judices five monitionibus tribus utantur, five una pro omnibus, observent aliquorum dierum competentia intervalla: nisi facti necessitas aliter ea suaserit moderanda d.

CA P. X.
Relatio ad cautelam in generali interdicto non habet locum. h. d. Dom. Idem

a De Anch. hic remittit ad 23. q. 5. c. si vos 21. q. 5. si quis cujuslibet. Font. b Quod lucratur patrocinando, debet excommunicatus restituere, vel erogare in pauperes: quia male est questum. cap. cum sit. de Judae font. c Viae Franc. Aret. l. 1. ff. de ver. obl. cap. lex divina 27. q. 2. & ruru dicimus loqui etiam, ubi lex expresse meminit de verbis. cap. cum apud de spons. Font. d Vide Bald. l. 1. de prec. imp. offer. Dom. Font.

Idem in eodem.
Praesenti generali declaramus edicto, beneficium relaxationis ad cautelam, quoad interdicti sententias in civitates, castra, vel quaelibet alia loca, five terras aliquas generaliter promulgatas locum aliquatenus non habere.

CA P. XI.
Primo excommunicat certis limitationibus dantes licentiam offendendi in personis vel rebus suis, vel suorum: exercentes contra aliquos Ecclesiasticam censuram, vel exerceri facientes, vel illam servantes. Secundo ibi, Eadem, poenam provogat ad utentem, vel motu proprio id agentem. Tertio ibi, Qui autem, poenam aggravat. h. d. Joan. Andr.

Idem in eodem.
Quicumque pro eo, quod in Reges, Principes, Barones, Nobiles, Ballivos, vel quoslibet ministros eorum, aut quoscunque alios excommunicationis, suspensionis, seu interdicti sententia fuerit promulgata, licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, seu alias in personis, aut bonis suis, vel suorum a, gravandi eos, qui tales sententias protulerunt, five quorum sint occasione prolatae, vel easdem sententias observantes, seu taliter excommunicatis communicare nolentes (nisi licentiam ipsam re integra revocaverint, vel si ad bonorum captionem occasione ipsius licentiae sit processum, nisi bona ipsa fuerint intra octo dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa) eo ipso sententiam excommunicationis incurrant. Eadem quoque sententia sint innodati omnes, qui ausi fuerint praedicta licentia data uti, vel aliquid praemissorum, ad quae committenda dari licentiam prohibuimus, alias committere suo motu. Qui autem in eadem sententia permanentes, duorum mensium spatio extunc ab ea non possint, nisi per sedem Apostolicam, absolutiois beneficium obtinere.

CA P. XII.
Si malefactor captus a Judice laico dicit se Clericum, hujus rei cognitio ad Judicem Ecclesiasticum spectat. Et si notorie vel publica fama, vel communi estimatione habetur pro Clerico, statim fit remissio. Idem si prius se gerebat pro Clerico, & modo deprehensus fuit in habitu clericali. Si autem prius se gerebat pro Laico, licet modo in clericali habitu deprehensus fuerit, non fiet remissio, donec fuerit de Clericatu probatum, sed interim contra eum Judex in nullo procedet. h. d. Jo. Andr. Bonifacius VIII. (an. 1298.)

SI Judex b laicus malefactorem captum detineat, & is se Clericum dicens ad curiam Ecclesiasticam petat remitti, vel curia ipsa eum tanquam suum Clericum repetat, Judice illum inficiante Clericum, ac ob hoc minime remittendum: dubitationis hujusmodi, an scilicet sit, qui repetitur Clericus, ad Judicem Ecclesiasticum, quia de re Ecclesiastica, & spiritali, vocato tamen Judice seculari, vel alio, cujus interest, cognitio pertinet. Et si notorium fuerit, quod idem malefactor sit Clericus, qui hujusmodi privilegio gaudere debeat, statim absque alia cognitione, vel fama publica de hoc extiterit, aut ipse pro Clerico communiter habebatur: in continenti etiam ante cognitionem de Clericatu, Ecclesiasticae curiae debet reddi. Idem esse censemus, si reus ipse ante deprehensionem pro laico publice se non gerens, deprehensus fuit in habitu clericali, tonsuram videlicet, & vestes deferens clericales; nam talem debemus Clericum (donec constet de contrario) reputare. Sicut de illo, qui in possessione

a Vide Bald. in l. bis rebus. ff. sol. matrim. Barr. in l. nam & Servius. ff. de neg. gest. & l. quantam multa. C. ad leg. Jul. de vi. & c. sicut nob. de testib. Font. b Vide Alex. cons. 8. l. 1. & cons. 61. l. 4. q. 4. Bal. in l. si qua per calumniam. C. de Episcop. & Cleric. Canonistas. inc. cum non ab homine. ext. de jud. lare Covarruv. in pract. quest. c. & 33. & Grammaticum de is. 81.

ingenuitatis existit, si dicatur ab alio libertinus, legalis auctoritas sanxit, ut probandi necessitate non ipse, sed adversarius adstringatur. Justum est enim, ut ipse talis, quem gestat, ex habitu (quousque appareat aliud) praesumatur, qualis is esse, cujus fert habitum, comprobatur. Ex stigmatibus namque consueto Fabricensibus a imprimi, latitans Fabricensis agnoscutur. Et custodes aquarum (quos hydrophylacas nominant) quae eis infigi solet, annotatione signati, manifesti sunt omnibus, & angariorum nomine non tenentur. Isque status alicujus esse videtur, in quo ipse deprehenditur, donec contrarium doceatur b. Non sic autem volumus observari, si ante deprehensionem pro laico publice se gerebat, ac pro tali communiter habebatur, quamvis deprehensionis tempore repertus fuerit in habitu clericali: tunc enim restituendus non est, quousque fidem de titulo fecerit clericali, cujus eidem probationis onus incumbat propter praesumptionem, quae adversus ipsum orta est ex delatione laicalis habitus praecedenti. Contra eum tamen interim quivis processus iudicis penitus conquiescat.

CA P. XIII.
Non tenet suspensio, vel interdictum lata in participantes, non praemissa monitione canonica. h. d. Joan. Andr. Idem.

Statutum Gregorii Papae X. factum ad declarationem constitutionis Innocentianae, quae prohibet participantes excommunicatis ea participatione, quae solum minorem inducit, majore excommunicatione ligari monitione canonica non praemissa: in suspensionis, & interdicti sententia [quae pro hujusmodi participatione plerunque ab ordinariis, vel delegatis d iudicibus promulgantur] praecipimus inviolabiliter observari: decernentes easdem sententias non tenere aliter promulgatas.

CA P. XIV.
Per negligentiam non prosequeris debito tempore appellationem excommunicatio post eam lata non convalescit: sed poterit tunc denunciari, & debeat vitari, donec de sententiae nullitate docuerit. h. d. Joan. Andr. Idem.

Licet excommunicationis sententia post appellationem legitimam promulgata, per negligentiam appellantis, appellationem suam minime prosequeris, non ratificetur, nec etiam convalescat: excommunicatus tamen nominatim, vel specialiter, & expresse, qui post appellationem legitimam excommunicationis sententiam asserit in se latam: si appellationem eandem intra tempus e ad ipsam prosequendam ab homine, vel a jure statutum, non fuerit [ut debuit] prosecutus, lapsa eodem tempore excommunicatus publice nunciari, & nedum in judicialibus, sed etiam in extrajudicialibus evitari, ac a legitimis actibus removeri debeat, quousque quod post appellationem legitimam excommunicatus fuerit, vel alias de ipsius sententiae docuerit nullitate.

CA P. XV.
Prelatus capi faciens & includens, etiam per Laicos, Clericum nondum incorrigibilem, excommunicatus non est: nec etiam ipsi capientes. Secundo dicitur, si talis dat fidejussorem de parendo juri, detineri non debet: nisi justa causa id suadeat. h. d. Joan. Andr. N n 2 Idem

a Vide Alciatum l. 1. praetermissorum, verbo militia b Vide c. tuam. de ord. cog. l. praesens. C. ad l. Juliam, de plag. c. ab. solam. d Nota quod delegati possunt excommunicare, suspendere, interdicere: quanquam hoc in literis delegationis non exprimitur, secundum Doct. vide nor. sup. eod. statuimus, Font. e Vide Abbat. in c. testimonium. ext. de testib.

Idem Bonifacius VIII.

SI a Clericos tuae jurisdictioni subjectos propter commissos excessus, etiam per Laicos capi facias, & eos (ne fugiant) in carcere poena debita postea castigandos includas: te, vel capientes eosdem (licet nondum appareat incorrigibiles illos esse) nulla credimus excommunicatione nodari: cum in his (nisi alias ex proposito excedatur in ipsis) temeritas vel injuria nequeat deprehendi. Eosdem quoque Clericos si de parendo juri tibi fidejussoriam dederint cautionem; detinere non debes: nisi excessus enormitas, vel alia causa rationabilis eos suaserit detinendos.

C A P. XVI.

Interdictio Clevo non est interdictio populus, nec e converso. Interdicta civitate propter delictum domini, cives non interdicti extra ipsam audiunt divina. Interdictio populo, singulares de populo intelliguntur interdicti. h. d. Jo. Andr.

Idem.

SI sententia interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur (nisi aliud sit expressum in ea) interdictio populus, nec etiam e converso. Unde uno interdictio ipsorum, alius licite admittitur ad divina. Caeterum cum propter delictum domini, vel rectoris est civitas interdicta, cives ejusdem (qui culpabiles non existunt, dummodo & ipsi propter dominum, vel rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti) possunt extra ipsam licite interesse divinis. Cum vero alicujus terrae populus interdictio nodatur, singulares ex eo personae, quas interdictas esse constat (ne sententia effectu careat, cum divinum auditio, & sacramentorum perceptio populo ut universis non competant) non debent alicubi (casi bus expressis a jure duntaxat exceptis) audire divina, vel Ecclesiastica recipere sacramenta.

C A P. XVII.

Interdicta civitate, suburbia & continentia aedificia dicuntur interdicta. Et interdicta Ecclesia, Capella contigua & coemeterium contiguum dicitur interdictum. h. d. Joan. Andr.

Idem.

SI civitas b, castrum, aut villa, subjiciantur Ecclesiastico interdictio, illorum suburbia, & continentia aedificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam licet praedicta videantur alias murorum ambitu terminari, hoc tamen casu ne vilipendi valeat sententia interdicti (quod fieret si posset in ipsorum suburbiis, vel continentibus aedificiis licite celebrari, ut prius) expedit interpretationem fieri latiore. Ratione quoque simili si sit Ecclesia interdictio supposita c, vel subiecta, nec in Capella ejus celebrari, nec in coemeterio ipsius eidem Ecclesia contiguus poterit sepeliri. Secus, si ei contigua non existant.

C A P. XVIII.

Celebrans scienter in Ecclesia polluta, vel praesente excommunicato majori excommunicatione, irregularitatem non contrahit. Domin.

Idem.

IS, qui in Ecclesia sanguinis, aut seminis effusione polluta, vel qui praesentibus majori excommunicatione notatis, scienter celebrare praesumit, licet in hoc temerarie agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in jure) laqueum non incurrit.

Scienter celebrans in loco interdicto, in casibus non permittis, irregularis, & ineligibilis est. h. d. Dom.

Is vero, qui scienter in loco celebrat supposito inter-

a Vide Alex. conf. 8. l. 1. incip. videtur super primo dubio & conf. 149. l. 6. incip. in causa inquisitionis. b Et an appellatione civitatis veniant terra sibi recommendata, vide Anchar. in Clem. ne Romani. §. sane de elect. ubi assertit, non venire, & quae sit ratio vide Cur. in conf. 204. l. 2. & quid veniat appellatione civitatis, tradit Fel. in c. Rodolphus. extr. de rescript. c Haec duo verba, supposita vel, desunt in manuscr. cod.

dicto (nisi super hoc privilegiatus existat, aut a jure sit concessum eidem) irregularitatem incurrit: a qua nequit per alium, quam per Romanum Pontificem liberari, & adeo efficitur ineligibilis, quod nec ad eligendum cum aliis debeat admitti.

C A P. XIX.

Tempore interdicti chrismata die Coenae Domini confici possunt. hoc dicit.

Idem.

QUoniam a in baptismo & confirmatione (quae nedum pueris, sed & adultis, propter morae periculum exhiberi possunt licite tempore interdicti) chrismatis utimur unctio: posse (licet terra interdicta existat) chrismata die Coenae Domini confici, dubium non existit.

C A P. XX.

Suspensus ab ingressu Ecclesiae in ea divina celebrans, est irregularis. Et moriens impoenitens suspensione illa durante, caret Ecclesiastica sepultura. Et suspensus ab ingressu Ecclesiae, vel officio, per appellationem sequentem non suspenditur. h. d. Dom.

Idem.

IS, cui est Ecclesiae interdictus ingressus (cum sibi per consequens censeatur in ipsa divinum celebratio interdicta) irregularis efficitur, si contra interdictum hujusmodi divinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius. Talis quoque si hoc interdictio durante decedat, non debet in Ecclesia, vel coemeterio Ecclesiastico (nisi b poenituerit) sepeliri. Sane sicut excommunicatio, sic ab officio, vel ab ingressu Ecclesiae lata suspensio, aut ipsius effectus, per appellationem sequentem minime suspenduntur.

C A P. XXI.

Religiosum Clericum verberantem, absoluit Episcopus eo casu, quo absolvetur Clericum. h. d. Dom.

Idem.

REligioso, qui manus violentas in Clericum secularem injecit (ne hoc praetextu habeat materiam evagandi) poterit ab Episcopo eo casu absolutionis beneficium exhiberi, quo seculari Clerico posset, si alium Clericum percussisset.

Verberans Novitium religionis excommunicationem incurrit.

§. 1. Quamvis cautem is, qui religionem ingreditur, religiosus censeatur cum effectu non possit, donec sic tacite, vel expresse professus: si quis tamen violentas manus in eum injiciat, excommunicationis latae a canone vinculum non evadit.

C A P. XXII.

Absolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum, ab eo, a quo alias non poterat, si cessante impedimento se non praesentat, cum commode potest, ei, a quo alias absolvi debebat, recidit in eandem sententiam. Idem in absoluto, qui se debet alicujus conspectui praesentare, si hoc non faciat. Jo. Andr.

Idem.

EOs, qui a sententia canonis, vel hominis (cum ad illum, a quo alias de jure fuerant absolvendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, pro absolutionis beneficio habere recursum) ab alio absolventur: si cessante postea periculo, vel impedimento hujusmodi, se illi, a quo his cessantibus absolvi debebant, quam cito commode poterunt, contempserint praesentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi, & satisfacturi, prout justitia suadebit: decernimus (ne sic censurae illudant Ecclesiasticae) in eandem sententiam recidere ipso jure. Idem statuimus de his, quibus (cum a sede Apost. vel a Legatis ipsius, absolutionis beneficium a qui-

a Vide text. & ibi doct. in cap. non est, in fin. extr. de spons. b In manuscriptoris codicibus ita: nisi prius poenituerit. c Vide Fel. c. cum deputati. extr. de jud. & Jaf. leg. pen. ff. de jur. om. jud.

a quibusvis sententiis consequuntur) injungitur, ut Ordinariorum suorum, vel aliorum quorumlibet suscepturi poenitentiam ab eidem, se conspectui repraesentent, & passis injuriam, seu his, quibus propter hoc obligati existunt, satisfactionem exhibeant competentem: si haec cum primum commode poterunt, non curaverint adimplere.

C A P. XXIII.

Si percussorem in Clericum sine meo mandato, tamen nomine meo factam, ratam habeam, excommunicatus sum: si secus si meo nomine non sit facta. Joan. Andr.

Idem.

CUM quis absque tuo mandato manus injicit a in Clericum tuo nomine violentas, si hoc ratum habueris, excommunicationem latam a canone incunctanter incurris: cum rati habitio retrahatur, & mandato debeat comprobari. Si vero injectio eadem tuo nomine non sit facta, tunc licet pecces ratam habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicationis ullius b vinculo innodaris: cum quis ratum habere nequeat, quod ejus nomine non est gestum.

C A P. XXIV.

Tempore interdicti etiam sani ad poenitentiam admittuntur: nisi sint excommunicati, qui non nisi in mortis articulo admittuntur: vel nisi causam dederint interdictio, qui non admittuntur, nisi satisfaciant, vel caveant prout possunt. Item illo tempore Missae, & alia divina officia sub poena distributionum, sicut prius, in Ecclesiis celebrantur januis clausis: nisi sint excommunicati & interdicti. Et quatenus campanis & januis apertis celebrare possunt, & exclusis excommunicatis interdictis admittuntur: ita tamen quod hi, propter quorum excessum latum est, non appropinquent altari. In ceteris servandum est interdictum. Et revocata sunt privilegia, ultra id quibuscunque concessa. h. d. Joan. Andr.

Idem.

ALma mater Ecclesia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat & consulte, quae suadente subjectorum utilitate postmodum consultius, ac rationabilius revocat c, in meliusve commutat. Sane a nostris dudum fuit praedecessoribus constitutum, ut in terris seu locis Ecclesiastico suppositis interdictio, nulla (certis casibus & sacramentis exceptis) divina celebrentur officia, vel ministrantur Ecclesiastica sacramenta. Quia vero ex distinctione hujusmodi statutorum excrevit indevotio populi, pullulant haereses, & infinita pericula animarum insurgunt, ac Ecclesiae sine culpa earum debita obsequia subtrahuntur: cum fratribus nostris deliberatione habita super his diligenti, concedimus, quod tempore interdicti ab homine, vel a jure prolato, non tantummodo morientes, sed & etiam viventes, tam sani etiam quam infirmi, ad poenitentiam (quae propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum, summe necessaria est) licite admittantur, dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti (praeterquam in mortis articulo) nolumus ad eandem. Illis etiam, propter quorum culpam, dolum vel fraudem lata est sententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione ipsum interdictum est latum, praebuerunt auxilium, consilium vel favorem: nisi de ipso delicto (si sint tales, quod id facere valeant) prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem, aut si satisfacere nequeunt, vel hujusmodi cautionem praestare juraverint, quod cum poterunt, sa-

a al. inieceris. b al. illius. c Vid. l. 1. c. de cad. toll. ubi dicit Bald. quod sicut Medicus secundum tempora alterat medicinas, ita legislator leges. Font. d al. ita: sed & viventes. e Nam in mortis articulo nulla est casuum reservatio: atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis, & censuris absolvi possunt, ita Concil. Trident. sess. 24. cap. 7. de casuum reservatione.

tisfaciant: & ad satisfactionem hujusmodi per eum, vel per eos, qui facere ipsam debent & possunt praestandam, dabunt consilium & auxilium, ac juxta posse suum fideliter laborabunt: non est poenitentiae beneficium aliquatenus concedendum. Nec tunc etiam quoad istos, vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt (ubi civitas, vel locus alius, seu universitas interdicti existunt) facienda est relaxatio interdicti, sed est eis solummodo injungenda poenitentia salutaria. Adjicimus praeterea, quod singulis diebus in Ecclesiis & monasteriis Missae celebrentur, & alia dicantur divina officia sicut prius: submissa tamen voce & januis clausis, excommunicatis ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis. Et tam Canonici, quam Clerici Ecclesiarum, in quibus distributiones quotidianae illis, qui horis intersunt canonicis, tribuuntur, si ad officia non venerint supradicta, distributiones easdem amittant: sicut interdictio perderent non extante, si divinis officiis non adessent. In festivitatibus vero Natalis Domini, Paschae, ac Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriosae, campanae pulsentur, & januis apertis alta voce divina officia sollemniter celebrentur, excommunicatis profus exclusis, sed interdictis admittis: quibus ob reverentiam dictarum solennitatum (ne ipsi ad humilitatis gratiam, & reconciliations affectum a facilius inclinentur) praedictis diebus participationem permittimus divinum hujusmodi est prolatum, altari nullatenus appropinquent. Caeteris, quae circa observationem interdictorum a nostris sunt praedecessoribus instituta, in suo robore duraturis: non obstantibus quibusvis privilegiis, Ecclesiis, monasteriis, ordinibus, religionibus, seu personis Ecclesiasticis, secularibus, vel regularibus, exemptis, & non exemptis, sub quavis forma, vel expressione verborum ab Apostolica sede concessis, quae contra tenorem praesentis constitutionis nullis volumus suffragari, cum quibuslibet tam secularibus, quam regularibus sufficere debeat, ut tempore interdicti modo praemisso diebus celebrent supradictis.

TITULUS XII. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

C A P. I.

Declarat hic Innocentius, quid significet verbum privilegii: recepimus vos in proprios filios Ecclesiae Romanae: & quis locus dicatur esse desertus. h. d. Joan. Andr.

Innocentius IV. [an. 1250.]

Veniens: [& infra.] Per illa verba privilegii: in speciales, & proprios Ecclesiae Romanae filios vos recepimus: dictos fratres exemptos non intelligi, & ipsos ex illo in proprios ejusdem Ecclesiae filios fuisse receptos, quod ab alio quam a Romano Pontifice, vel Legato ab ejus latere b destinato, interdicti vel excommunicati a quoquam non valeant, declaramus. Illum locum desertum in praemissis intelligimus, qui non habitatus penitus, neque cultus fuerit, vel ultra memoriam hominum [secundum indulgentiam Lucii] est sub Saracenorum potestate detentus: censentes Ecclesias in talibus desertis locis, a fratribus ipsis constructas, seu etiam construendas, in eo plena libertate gaudere, ut secundum indulgentiam Lucii, nihil ab ipsis legis dioecesanae nomine

a al. effectum. b Per. de Anchar. negat per hunc text. probari, legatos cognoscere posse de causis exemptorum, quia hic est privilegium, non jus commune. Item equiparantur ordinariis, qui exemptos non judicant, not. supr. de offic. leg. translationem. Font.